

ΚΟΡΩΝΕΙΑ: ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΠΡΟΑΝΑΓΓΕΛΘΕΝΤΟΣ ΘΑΝΑΤΟΥ (Οκτώβριος 2007)

Συγγραφέας: ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Στην Κορώνεια βρίσκεται η έμπρακτη απόδειξη ότι το περιβάλλον στη χώρα μας δεν απειλείται μόνο από δήθεν «αιφνίδιες» φυσικές καταστροφές, αλλά αντίθετα, υποφέρει από συστηματικές, μόνιμες και σταθερές παθολογικές αιτίες. Η λίμνη ακολουθεί εδώ και χρόνια προδιαγεγραμμένη και αργή πορεία θανάτου, χωρίς να υπάρχουν οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί, οι οποίοι θα μπορούσαν να εγγυηθούν τη λήψη αποτρεπτικών για την υποβάθμιση μέτρων.

Το επίσημο κράτος έχει εξ αρχής απαλλαγεί από την υποχρέωση ανάληψης δράσης, παρά το γεγονός ότι η λίμνη θεωρείται οικοσύστημα μεγάλης αναπτυξιακής, κοινωνικής και οικολογικής αξίας, το οποίο μάλιστα προστατεύεται από τη διεθνή συνθήκη Ραμσάρ. Την υπόθεση της διαχείρισης του οικοσυστήματος της λίμνης λοιπόν, την έχει επίσημα αναλάβει η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης. Η οποία χωρίς επίγνωση της σημασίας του οικοσυστήματος, χωρίς δυνατότητα αξιολόγησης του μεγέθους του προβλήματος και, κυρίως, χωρίς να διαθέτει το κατάλληλο προσωπικό, την απαραίτητη τεχνογνωσία και τα απαιτούμενα μέσα, ακολουθεί περισσότερο επικοινωνιακή, παρά περιβαλλοντική πολιτική. Εφαρμόζοντας τη γνωστή τακτική της μετάθεσης των ευθυνών στο παρελθόν, κατηγορεί τις... προηγούμενες διοικήσεις για καθυστερήσεις, αδιαφορία και κακοδιαχείριση. Και έρχεται να δημοπρατήσει σήμερα, με καθυστέρηση 5 ολόκληρων χρόνων, τεχνικά έργα αμφίβολης αποτελεσματικότητας, τα οποία ουδόλως αντιμετωπίζουν την αιτία του κακού.

Το δυσάρεστο είναι ότι το έργο της χρηματοδότησης δράσεων για τη «διάσωση» της λίμνης από τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το έχουμε ξαναδεί και στο παρελθόν. Και η προηγούμενη διοίκηση της νομαρχίας είχε κι εκείνη σχεδιάσει ένα πρόγραμμα διάσωσης της λίμνης, που χρηματοδοτούνταν από το Ταμείο Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα όμως μετά τις νομαρχιακές εκλογές του 2002 εγκαταλείφθηκε από τη σημερινή διοίκηση που τότε αναλάμβανε για πρώτη φορά. Αυτή το έκρινε (;) ως αντιοικονομικό, ατελέσφορο και αναποτελεσματικό. Η γνωστή δηλαδή υπόθεση της ανυπαρξίας συνέχειας στη διοίκηση. Οι εκάστοτε επόμενοι, οφείλουν να παραλαμβάνουν καμένη γη από τους προηγούμενους... Ακόμη και αν κάποια από τα έργα εκείνου του master plan είχαν κριθεί ως ανεπαρκή, είναι

σαφές ότι δεν ήταν αυτός λόγος για να εγκαταλειφθεί πλήρως το σχέδιο και να χαθούν εντελώς τα αντίστοιχα κονδύλια. Υπήρχε και ο ενδιαμέσος δρόμος της επανεξέτασης του σχεδίου και της προσαρμογής του στα δεδομένα που είχαν εντωμεταξύ προκύψει.

Για να γίνει αντιληπτή η σημασία της εγκατάλειψης εκείνου του σχεδίου και της εξ αρχής διεκδίκησης νέου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αρκεί να αναφερθεί ότι και μόνο το έργο της εγκατάστασης δικτύου παρακολούθησης των μετεωρολογικών, υδρολογικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων της λεκάνης που βρίσκονταν σε εξέλιξη να είχε ολοκληρωθεί, σήμερα θα υπήρχε μια ικανοποιητική Βάση Δεδομένων. Και θα είχε αποφευχθεί αυτό που είδαμε πρόσφατα στην υπόθεση του μαζικού θανάτου των πτηνών, να παραπονούνται οι επιστήμονες ότι για ένα τόσο σοβαρό πρόβλημα δεν υπάρχουν επαρκείς μετρήσεις και πληροφορίες για να μπορούν να συνάγουν ακριβή συμπεράσματα.

Εκτός όμως των ανεπίτρεπτων καθυστερήσεων, στις οποίες αξίζει να πούμε ότι συνέβαλε και η... υπεραισιοδοξία των αρμοδίων κάθε φορά που έβρεχε, ότι δήθεν η λίμνη θα γέμιζε και θα γλύτωναν έτσι άκοπα από την υποχρέωση λήψης μέτρων, υπάρχει και η διάσταση της αναποτελεσματικότητας των τεχνικών έργων που σχεδιάζονται σήμερα. Για να γίνει αυτό κατανοητό, αρκεί να αναφερθεί ότι το πρόβλημα της λίμνης δεν είναι τεχνικό, αλλά βαθιά πολιτικό. Όπως άλλωστε συμβαίνει με όλα τα περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία δεν αντιμετωπίζονται μονομερώς με την εκτέλεση έργων, αλλά αντίθετα, με την αλλαγή του αναπτυξιακού σχεδιασμού στις περιοχές των οικοσυστημάτων, στην κατεύθυνση της «πράσινης» ανάπτυξης που επιβάλλουν οι αρχές της αειφορίας.

Η απώλεια του νερού της λίμνης αλλά και του ευρύτερου υδατικού συστήματος δεν οφείλεται λοιπόν σε τεχνικούς λόγους. Είναι αποτέλεσμα της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, η οποία δεν υπήρξε ποτέ συμβατή με τη φέρουσα ικανότητα του οικοσυστήματος. Σε μια κλειστή λεκάνη υλοποιούνται εδώ και χρόνια μια σειρά από δραστηριότητες, κυρίως αγροτικές και βιομηχανικές, οι οποίες εξάντλησαν τα ούτως ή άλλως λιγοστά υδατικά αποθέματα της λεκάνης, ενώ ταυτόχρονα υποβάθμισαν, λόγω ρύπανσης, το ελάχιστο νερό που έχει απομείνει. Η κατανάλωση του νερού σε ετήσια βάση υπερβαίνει κατά πολύ τα ανανεώσιμα υδατικά αποθέματα της λεκάνης, γεγονός που σημαίνει ότι κάθε χρόνο εξαντλείται ένα μεγάλο μέρος του

μόνιμου φυσικού της κεφαλαίου, που δεν πρόκειται ποτέ να αναπληρωθεί. Όσο για τη συστηματική διάθεση βιομηχανικών κυρίως αποβλήτων στα υπόγεια νερά και τους χειμάρους, που επικοινωνούν όμως υδραυλικά και επιβαρύνουν τελικά καθημερινά τη λίμνη, οι ευθύνες των υπηρεσιών της νομαρχίας για την ανεπάρκεια των μέτρων είναι κάτι παραπάνω από προφανείς.

Είναι λοιπόν φανερό ότι στη σημερινή εποχή της κλιματικής αλλαγής και της επαπειλούμενης λειψυδρίας, αν δεν αλλάξει άμεσα ο αναπτυξιακός σχεδιασμός στην περιοχή κι αν δε ληφθούν αυστηρά μέτρα στην κατεύθυνση της δραστηρικής εξοικονόμησης του νερού, καθώς και στην κατεύθυνση της απαγόρευσης της διάθεσης κάθε είδους αποβλήτων, ώστε να σταματήσει η επιβάρυνση, κανένα τεχνικό έργο από μόνο του δεν θα μπορέσει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το πρόβλημα.

Τούτο σημαίνει ότι είναι εξαιρετικά επείγον, να ληφθούν άμεσα μέτρα για την αλλαγή του αναπτυξιακού προτύπου της λεκάνης της Μυγδονίας. Μέτρα που θα ξεκινούν από την απόδοση κινήτρων στους αγρότες για την αντικατάσταση των σημερινών σπάταλων αρδευτικών συστημάτων και θα φτάνουν έως την αναδιάρθρωση των υδροβόρων καλλιεργειών, την απομάκρυνση των βιομηχανιών και τη σταδιακή εφαρμογή ήπιων αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, όπως για παράδειγμα ο οικοτουρισμός και ο αγροτουρισμός. Και μετά, αφού θα αποκατασταθεί το υδατικό ισοζύγιο και η κατανάλωση του νερού θα γίνει πλέον συμβατή με τα ανανεώσιμα υδατικά αποθέματα, θα πρέπει να εκτελεστούν τεχνικά έργα περαιτέρω ενίσχυσης και απορρύπανσης του υδατικού δυναμικού της περιοχής, προκειμένου να αποκατασταθούν οι μακροχρόνιες απώλειες και να αποκατασταθεί η ποιότητα του νερού.

Όσο εξακολουθεί να διατηρείται το σημερινό σπάταλο, υδροβόρο και ρυπογόνο μοντέλο ανάπτυξης, κανένα τεχνικό έργο ενίσχυσης και καθαρισμού των υδατικών αποθεμάτων δεν θα μπορέσει να αποκαταστήσει το νερό της λεκάνης. Αν δεν κλείσει η μαύρη τρύπα της κατασπατάλησης νερού στις οικονομικές δραστηριότητες κι αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα για να σταματήσει η επιβάρυνση του νερού της λεκάνης με τα απόβλητα της βιομηχανικής και αγροτικής δραστηριότητας, όσο νερό και αν μεταφερθεί μέσω τεχνικών έργων και όσα έργα απορρύπανσης της λίμνης κι αν εκτελεστούν, το αποτέλεσμα θα εξακολουθεί να παραμένει αρνητικό. Πρέπει συνεπώς πρώτα να αντιμετωπιστούν με τρόπο δραστικό οι αιτίες που προκαλούν το πρόβλημα,

και μετά να ληφθούν μέτρα για την αποκατάσταση.

Το ερώτημα που τίθεται βέβαια είναι, αν μπορεί η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, με τη σημερινή της μορφή, να ανταποκριθεί σ' ένα τέτοιο σύνθετο ρόλο. Είναι σαφές, ότι οι δράσεις διάσωσης της λίμνης πρέπει να ενταχθούν σ' έναν ευρύτερο περιβαλλοντικό σχεδιασμό με ευθύνη του ΥΠΕΧΩΔΕ, που με περιφερειακά αποκεντρωμένη δράση θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τα περιβαλλοντικά προβλήματα της χώρας. Κι εδώ γίνεται περισσότερο επίκαιρη παρά ποτέ η σύσταση ενός αυτοτελούς Υπουργείου Περιβάλλοντος το οποίο έχοντας οριζόντιες αρμοδιότητες σε όλους του επιμέρους τομείς της ανάπτυξης, θα μπορούσε να εφαρμόσει μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντική πολιτική, υλοποιώντας το μεγάλο στόχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης της χώρας.

Ποια εχέγγυα όμως περιβαλλοντικής δράσης παρέχει σήμερα ένα κράτος, που πρόσφατα άφησε να χαθούν 68 ζωές και να καταστραφούν εκατομμύρια στρέμματα δάσους από τις πυρκαγιές, από έναν προαναγγελθέντα και εν πολλοίς αναμενόμενο φυσικό κίνδυνο; Και ποιος τελικά εμπιστεύεται ένα κράτος που αντιμετώπισε μια εθνική τραγωδία, μοιράζοντας στους πυρόπληκτους... τριχίλιαρα;